

Mediteren in Auschwitz

Posted On jan 09, Posted by [Dorle Lommatzsch](#) Categorie [Engaged Buddhism](#)

Mediteren in Auschwitz

Vijf dagen mediteren in Auschwitz. Ik dacht naar de meest gruwelijke plek op aarde te gaan, maar wat ik vond was een heilige plek. Een plek van helderheid, openheid, een plek van intense stilte. Een plek van gebed en rouw. Het deel in mij dat nog nooit heeft kunnen rusten, altijd zwierf en zocht en zeurde, kwam eindelijk thuis. Ik voelde me dankbaar en voel dit nu nog. Iets in mij kan eindelijk helen.

De zenpeacemakers

Een retraite in Auschwitz doe je niet alleen. Ik voelde me gedragen door mensen die in gedachten bij me waren. Dat was een grote steun. Maar op een bijzondere wijze werd ik ook gedragen door de internationale groep van deelnemers met wie ik in Auschwitz iedere dag samen mediteerde. In het begin van de retraite waren het vreemden en aan het eind vrienden. Door deze groep voelde ik de kracht en ondersteuning om me te verdiepen in het monsterachtige lijden dat mensen in staat zijn andere mensen aan te doen. In deze bedding was het voor mij mogelijk te erkennen dat ook ik het zaadje in me draag om een ander mens monsterachtig te bejegenen. Ik ontdekte dat het heel klein en simpel begint met de gedachte “Ik ben beter (gevoeliger, intelligenter, waardevoller, belangrijker etc.) dan de ander.”

Roshi Bernie Glassman en zijn team begeleidden deze vijf-daagse retraite als deel van het programma van de Amerikaanse zenpeacemakers (www.zenpeacemakers.com) . Niemand trad op als leraar. De leraar is Auschwitz. Een machtige leraar die genadeloos aan het licht brengt waarmee het ego strijdt en uitnodigt tot een naakt en weerloos er-Zijn. We luisterden naar de leraar Auschwitz door te mediteren, de namen van vermoorden van het kamp te reciteren en door joodse, christelijke en boeddhistische rituelen en gebeden bij de barakken, gaskamers en crematoria te houden.

Drie principes begeleidden ons daarbij:

□□□ 1. **Niet weten**

Het eerste is niet-weten: de bereidheid tot openheid naar onze ervaring toe. Dat wil zeggen: ik ben bereid mijn concepten, invullingen en overtuigingen te herkennen en los te laten. Ik ben bereid mijn indeling in goed en fout en mijn aannames over de realiteit als bedenksel of concept te herkennen. Ik ben bereid mijn ervaring te ontmoeten in onbevangingheid en nederigheid voor het mysterie van het leven. Dit niet-weten is geen afhaken of schouder ophalen, maar een nederig bekennen, dat het leven een wonder is waarvan het monsterachtige alsook het Goede deel van uitmaken.

□□ 2.□□ **Getuige zijn**

Het tweede principe is getuige zijn. Getuige zijn van het leed en de schoonheid van het leven. Me niet afwenden, maar me laten raken, wakker zijn, erbij zijn. Het betekent mijn vertrouwde afgrenzing los te laten en me te openen voor de ander, de ander te worden. In Auschwitz betekende het huilen en lachen, rouwen en stil verwonderd zijn. Het onvoorstelbare onder ogen zien, je diep laten raken door het onvoorstelbare, het onvoorstelbare worden.

□□ 3.□□□ **Liefdevol handelen**

Het derde principe is liefdevol handelen. Als ik bereid ben om met een open houding niet te weten, als ik de moed heb getuige te zijn zonder me af te wenden, mezelf af te leiden of te verdoven, dan ontstaat er een stilte in mij waaruit een liefdevol handelen opbloeit. Vanuit het open niet-weten, en de moed om getuige te zijn van wat is, kan mededogen, kracht, liefde en inzicht opbloeien en zich vertalen in een handeling die deze kwaliteiten in een liefdevolle daad tot uitdrukking brengt.

Deze drie principes hebben mijn hart diep geraakt. Ze waren noodzakelijk gereedschap om vijf dagen in Auschwitz te kunnen zijn. In de loop van de retraite wonnen zij voor mij steeds meer aan betekenis.

De retraite

Auschwitz bestaat uit twee gedeelten. Het oudere kamp 1 met de cynische spreuk 'Arbeit macht frei' bij de ingang, bestaat uit een dertigtal kazerneachtige gebouwen waarin o.a. een museum over de holocaust gevestigd is.

Kamp 2 ligt in Birkenau, een gigantisch terrein, waar ooit honderden van houten barakken stonden. In iedere barak moesten ongeveer 700 kampbewoners wonen en leven. Hier in Auschwitz-Birkenau eindigde de trein die de mensen naar het kamp vervoerde. Hier vindt men

het perron, waar de selecties plaats vonden: ouden, zwakken en kinderen direct naar de gaskamers de overigen gedwongen tot dwangarbeid, de langzame dood.

Wij verbleven in het 'Center for Information, Dialogue and Prayer', een katholiek centrum voor educatie, ongeveer 4 km van het kamp Birkenau verwijderd. Voor het ontbijt ontmoetten we elkaar in kleinere council-groepen onder leiding van een van de teamleden van de zenpeacemakers. Hier hadden wij gelegenheid onze eigen ervaringen te delen en naar de ervaringen van anderen te luisteren. De uitnodiging was om respectvol, vanuit het hart te spreken en te luisteren, en oordelen los te laten.

Na een ontbijt in stilte liepen we naar kamp 2. Iedere ochtend arriveerde onze groep bij het selectieperron in Auschwitz-Birkenau om te mediteren. Onze groep bestond uit een internationaal gezelschap met zo'n honderd deelnemers, van jong tot oud uit Israël, Duitsland, Zwitserland, Palestina, Italië, Frankrijk en de Verenigde Staten. Ook namen vier Indianen deel aan de retraite met als doel een voorbeeld te vinden voor een helend ritueel voor de holocaust van de oorspronkelijke bewoners van Amerika.

Meditaties en rituelen

Het eerste gedeelte zaten we in stilte. Ik geloof dat ik nog nooit zo eenvoudig heb kunnen mediteren. De intense stilte en openheid van de plek leidden me rechtstreeks tot een gevoelige, krachtige en wakkere aanwezigheid.

In de tweede en derde meditatieperiode werden vanuit de vier windrichtingen door ons namen voorgelezen van vermoorden in Auschwitz. Ieder van ons had lijsten met tientallen doden, steeds weer dezelfde namen van grootouders, ouders, kinderen en kleinkinderen van een familie, namen waarachter de leeftijd van hun overlijden vermeld stond, paginalang kinderen, 12 jaar oud, 5 jaar oud, 2 jaar oud, 1 jaar oud.

In de middag was er een ritueel bij een van de barakken of bij de gaskamers en crematoria. Je kon kiezen tussen een joods, een christelijk of een boeddhistisch ritueel. Het Kaddish, het joodse gebed voor de doden, werd in alle talen van de aanwezige deelnemers gereciteerd. Het ritueel en gebed bij de gaskamers en bij de poelen, waarin de as van de vermoorden gegooid werd, greep me erg aan. De rauwheid, het leed van de zielen, de intensiteit van het lijden op deze plek ervoer ik als schrijnend, haast niet te dragen. En toch was ook hier het besef: deze schrijnende plaats van gruwelijkheden is nu een plek van heling. Wederzijdse heling. Onze

gebeden en rituelen, helpen de zielen en de zielen helpen ons. Dat is voor mij niet te begrijpen, maar mijn ervaring kent het en en neemt het waar.

De laatste dag

Op de laatste dag gaan we zwijgend door de verschillende stadia die ook een kampbewoner moest ondergaan: de selectie, het ontkleden, geschoren worden, van je identiteit beroofd worden door een nummer te krijgen, werken, gaskamer, crematorium en de poelen met as. Bij iedere fase staan we stil bij een groep mensen. Ook aan de ouders denken we. Waren het monsters of hadden zij armen en benen, lichamen, gezichten net als wij? Waren het zombies of hadden ze moeders, die ze troosten wanneer ze als kind huilden? Hadden ze zelf kinderen, die ze 's avonds een goedenacht zoen gaven of ze troosten als ze slecht hadden gedroomd? "Mogen wij de moed hebben ons in de ander te verplaatsen, onszelf als de ander te begrijpen en de ander in onszelf te zien. Moge ik de moed hebben mezelf te zien als degene die lijdt, moge ik de moed hebben mezelf te zien als degene die lijden veroorzaakt."

De laatste avond werd gevierd met het sabbatfeest. Het werd door Rabbi Ohad Ezrahi geleid, die als joodse mysticus uit zijn eigen religieuze gemeenschap uitgesloten werd. Hij stond daar blootvoets op een stoel, in witte kleren, schouderlange lokken en witte hoofdbedekking en nam ons mee in een viering van het leven. Grote openheid, groot verlangen om de bruid, de koningin van de sabbat te ontvangen. De vrouwen ontsteken de kaarsen, halen het licht met de handen en bedekken de ogen in een moment van stilte. Dan geven ze het licht verder aan de mannen en alle geven het tenslotte aan de wereld. Het vrouwelijk verenigt zich met het mannelijke. De sabbat viering eindigt in een uitbundige dans. Shabbat Shalom! Heel het leven in dit Moment.

Ik denk in dankbaarheid terug aan de Zenpeacemakers die deze ervaring voor ons mogelijk maakten. Ik voel me dankbaar naar de 100 andere moedige deelnemers van de retraite, die ik allemaal in mijn hart heb gesloten.

Dorle Lommatzsch

Met speciale dank aan Dr. Cornelius von Collande uit wiens artikel (voor een nieuwsbrief van de Benedictushof www.west-oestliche-weisheit.de) ik delen heb vertaald en overgenomen.

Labels: Untagged